

ЗАТВЕРДЖУЮ
віце-президент з науково-педагогічної роботи
Київського національного
університету культури і мистецтв

Оксана ОЛІЙНИК

2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Кучер Дарини Юріївни
«Семіотика у сценічному дизайні театралізованих концертів»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 022 – дизайн

Актуальність теми дослідження. У сучасному сценічному мистецтві, зокрема в театралізованих концертах, візуально-просторове середовище виступає не лише декоративною складовою, а важливим комунікативним чинником, що формує ідеологічну, емоційну та естетичну рамку події. У межах сценічного дизайну особливу роль відіграє символ – знаковий елемент, здатний транслювати культурні смисли, активізувати глядацьке сприйняття та формувати цілісну візуальну мову видовища.

Попри зростання актуальності символічних структур у сучасному дизайні, в українському науковому дискурсі відсутнє комплексне дослідження символу як інструмента формотворення сценічного середовища театралізованих концертів. У більшості наявних підходів символ розглядається або крізь філософсько-культурологічну призму, або як елемент загальної театральної естетики, тоді як його роль у проектуванні концертного простору залишається поза фокусом фахових дизайн-досліджень. Наслідком цієї теоретичної лакуни є спрощене використання символів як декоративних кліше, відсутність уніфікованих підходів до їх проектування та інтеграції в структуру

відсутність уніфікованих підходів до їх проектування та інтеграції в структуру сценічного простору, що призводить до втрати змістової точності або навіть семантичного конфлікту між візуальним образом і авторським задумом.

В умовах зростаючої візуальної конкуренції, мультикультурності публіки та обмеженого часу глядацького сприйняття символ набуває функції стисненої, але потужної комунікації. Він має працювати не лише як естетичний акцент, а як ключ до розуміння теми події, ідентичності персонажа або загальної концепції заходу. Проте ефективність цієї функції можлива лише за умов науково обґрунтованої системи формотворення знаково-сислового простору – як результату взаємодії дизайну, режисури та культурного контексту.

Таким чином, наукова проблема дослідження полягає у відсутності цілісної теоретичної моделі функціонування символу в сценічному дизайні театралізованих концертів, недостатній розробленості семіотичних принципів організації простору та брак методичних підходів до проектування візуально-комунікативної структури концертного дійства.

У цьому контексті мета дисертаційного дослідження полягає в аналізі закономірностей функціонування символів у межах сценічного простору, виявленні семіотичних стратегій дизайну та розробці методичних принципів застосування символів у сценічному дизайні театралізованих концертів. На перетині простору, знака та проєктного мислення формується не абстрактна «нова якість», а нова модель візуальної комунікації – як оновлена знакова система сценічного висловлювання, що відповідає викликам і запитам сучасного глядача.

Мета дослідження – виявити провідні тенденції, принципи та особливості застосування семіотичних систем у створенні візуального та комунікативного середовища сценічного дизайну театралізованих концертів.

Особистий внесок здобувача. Запропонована наукова праця – це самостійно виконане дослідження, у якому вперше у вітчизняному мистецтвознавстві комплексно розглянуто семіотику у сценічному дизайні театралізованих концертів, її розвиток і трансформацію. Теоретичні та

методологічні положення і висновки є результатом авторських досліджень. Частина публікацій за темою дисертації виконана у співавторстві; у цих роботах здобувачем самостійно проаналізовано матеріал та сформульовано наукові положення, відображені в основних результатах дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації, представлені у дисертаційному дослідженні Д.Ю. Кучер, є методологічно обґрунтованими і достовірними, ґрунтуються на комплексному дослідженні символів, їх змісту та методики застосування у сценічному дизайні театралізованих концертів. Зміст дисертації та структура викладення основних положень свідчать про повноту розкриття поставлених автором науково-практичних завдань у межах наукового дослідження. У дисертації чітко сформульовано усі складові вступної частини роботи: обґрунтування вибору теми дослідження, мету і завдання, наукову новизну і практичну значущість одержаних результатів, об'єкт і предмет дослідження, його структуру. Це засвідчує про професійну орієнтацію автора у проблемі, уміння працювати з масивом літератури та джерельної бази, яка професійно відібрана і достатньо критично осмислена. На основі аналізу наукових праць попередників здобувачем сформовано теоретико-методологічні засади дослідження.

Здобувачці вдалося послідовно та логічно висвітлити всі змістовно вагомні аспекти дослідження. У дисертаційному дослідженні комплексно проаналізовано феномен семіотики у сценічному дизайні театралізованих концертів як складову сучасного дизайну, що поєднує естетичні, технологічні та комунікативні функції. Розглянуто історичні та культурні передумови формування семіотики у сценічному дизайні в контексті світового досвіду. Виявлено, що трансформації театрального простору на межі ХХ–ХХІ століть супроводжуються зміною уявлень про знаковість сценічних елементів та функціонування символів у комунікативному полі вистави.

Здобувачкою доведено, що семіозис сценічного дизайну театралізованих концертів реалізується як багаторівнева система формування значень, у якій ключову роль відіграє візуально-просторовий аспект. Знакові елементи сценічного середовища діють у межах заданої концепції, вибудовуючи символічну взаємодію між простором, артистом і глядачем. За допомогою компаративного (порівняльного) методу встановлено спільні та відмінні риси художньо-образного змісту символів у сценічному дизайні театралізованих концертів різних культурних традицій. Типологізовано символи за їх семантичною глибиною, комунікативною функцією та ступенем умовності. Виокремлено специфіку українського сценічного символізму як носія історичної пам'яті, ідентичності та соціального послання.

У дослідженні визначено ключові етапи становлення сценічного дизайну в Україні на межі ХХ – початку ХХІ століть. З'ясовано, що на тлі трансформацій у мистецьких практиках та розвитку технологій відбувається зміна підходів до проектування простору, в якому символи стають засобом комунікації, впливу та залучення аудиторії до багат шарового художнього діалогу. Авторкою встановлено, що символи у сучасному сценічному дизайні театралізованих концертів виконують низку функцій: комунікативну, афективну, наративну, структурну та ідентифікаційну. Їхнє використання зумовлює формування цілісного візуального образу вистави та підсилює її ідейне навантаження. Досліджено специфіку формотворення сценічного дизайну театралізованих концертів у період воєнного стану в Україні. З'ясовано, що семіотика сценічного середовища в цей час активізується як носій національної символіки, колективної пам'яті, патріотичних наративів та емоційної мобілізації суспільства. Простір сцени виконує роль платформи для символічного спротиву та художньої солідарності.

У дослідженні звернено увагу на те, що семіотика у сценічному дизайні театралізованих концертів є потужним інструментом формування смислів, емоцій і культурних кодів, а її застосування в сучасній дизайнерській практиці

сприяє розвитку нових візуальних стратегій, здатних впливати на аудиторію не лише естетично, а й концептуально.

Основні результати дослідження, ступінь їх наукової новизни та значущості.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що:

уперше:

– в українській теорії дизайну та мистецтвознавстві комплексно досліджено семіотику у сценічному дизайні театралізованих концертів як багатопланову систему візуальних, аудіальних, кінетичних та інтерактивних знаків і символів;

– виявлено специфіку застосування семіотики у сценічному дизайні театралізованих концертів, що полягає у її здатності інтегрувати візуальні, аудіальні, кінетичні та тактильні елементи в єдину, динамічну знакову систему;

– визначено концептуальні засади формування символічного простору сценічного дизайну театралізованих концертів, зокрема принципи семантичного синтезу знакових елементів;

– окреслено ключові тенденції та перспективи застосування семіотичних стратегій у сценічному дизайні театралізованих концертів початку XXI століття в Україні та у світовому контексті;

– проаналізовано умови трансформації знакових систем сценічного дизайну під впливом новітніх технологій, що змінюють принципи візуальної репрезентації та глядацького сприйняття;

уточнено та доповнено:

– зміст понять «семіотика», «символ», «сценічний дизайн», «семіозис», «семантика», «театралізований концерт» та інших у контексті дослідження сценічного дизайну театралізованих концертів;

– контекст застосування семіотичних підходів у практиці сценічного дизайну, зокрема в умовах соціокультурних трансформацій;

набули подальшого розвитку:

– наукові уявлення про семіотичну специфіку сценічного дизайну як результат синергії роботи дизайнера та режисера з побудови смислових структур засобами простору, візуальної композиції, світла, кольору та руху;

– інтерпретація театралізованого концерту як комунікативного акту, у якому сценічний дизайн виступає не лише оформленням, а самостійним смислотворчим чинником;

– методологічне осмислення семіотики сценічного дизайну в контексті міждисциплінарного підходу, що поєднує інструменти дизайну, культурології, сценографії та семіотики візуального мистецтва.

Теоретичне значення дослідження. Дослідження семіотики у сценічному дизайні театралізованих концертів увійшло в науковий обіг як перша комплексна спроба осмислення сценічного простору як багаторівневої знакової системи, що охоплює не лише візуальні, а й світлові, аудіальні, кінетичні та тактильні компоненти. У роботі обґрунтовано нову концептуальну парадигму сценічного дизайну як візуально-комунікативної структури, у якій кожен елемент функціонує в межах цілісного семіотичного поля. Теоретична цінність дисертації полягає в уточненні й систематизації ключових категорій – «сценічний символ», «семіозис», «семіотичне тіло», «знакова структура сценічного простору», – що забезпечує термінологічну точність і концептуальну визначеність у межах дизайн-дискурсу.

Важливим досягненням є міждисциплінарна методологічна рамка дослідження, яка інтегрує естетичні, філософські, культурологічні, мистецтвознавчі, соціологічні, психологічні та проектно-дизайнерські підходи. Така широта дозволила розглядати сценічний дизайн не лише як художню візуалізацію, а як систему комунікації, що відображає й транслює соціальні, культурні, історичні та національні смисли в межах концертного дійства.

Комплекс застосованих методів – аналітичний, феноменологічний, порівняльний, системний, семіотичний та контент-аналіз – забезпечив ґрунтовне вивчення семіотичних принципів сценічного дизайну. Зокрема, здійснено типологізацію художньо-образного змісту сценічних символів,

проаналізовано логіку композиційного моделювання простору, а також виокремлено візуальні стратегії, що сприяють створенню смислово насиченого сценічного середовища. Системний підхід дав змогу розглядати сценографічну структуру як складну ієрархію взаємопов'язаних знакових компонентів – декорацій, освітлення, кольористики, звукових ефектів, відеопроєкцій, реквізиту – кожен з яких виконує специфічну функцію у формуванні цілісного візуального наративу.

Особливої ваги набуває звернення до феноменології глядацького досвіду, який розглядається як ключовий компонент смислової взаємодії між візуальною формою та емоційним сприйняттям. Застосування контент-аналізу дозволило простежити механізми трансформації елементів сценічного середовища у знакові структури, що набувають культурної семантики в межах концертного формату.

Таким чином, теоретичне значення дисертації полягає у формуванні науково обґрунтованого уявлення про сценічний дизайн театралізованого концерту як синтетичну семіотичну систему. Дослідження розширює горизонти сучасної дизайн-науки, поглиблюючи розуміння візуально-комунікативних процесів у сфері сценічного мистецтва та відкриваючи перспективи подальших міждисциплінарних студій у галузі семіотики, сценографії та культурної комунікації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання результатів та висновків дослідження у подальшій розробці питань, пов'язаних із використанням семіотики як базового елементу при створенні сценічного дизайну театралізованих концертів. Матеріали окремих розділів і підрозділів дослідження можуть стати основою для подальших мистецтвознавчих досліджень та розробок у галузі дизайну, сценографії, аудіовізуальних мистецтв, режисури естради тощо. Основні положення та висновки дослідження збагатять лекційні курси мистецьких закладів вищої освіти; сприятимуть розробці культурологічних та мистецтвознавчих спецкурсів і семінарських занять.

Достовірність одержаних результатів Достовірність одержаних результатів у дисертаційному дослідженні Д. Ю. Кучер ґрунтується на широкій теоретичній базі, що охоплює праці провідних українських і зарубіжних дослідників у галузях дизайну, семіотики, сценографії, театрознавства, візуальної культури, комунікативістики, а також аналітичні матеріали й фахові публікації, присвячені вивченню сценічного простору та знакових систем у театральному й концертному мистецтві. Ретельна методологічна основа – поєднання аналітичного, феноменологічного, компаративного, системного, семіотичного підходів і контент-аналізу – уможлиблює комплексне осмислення феномену сценічного дизайну як знакової системи театралізованих концертів. Обґрунтованість результатів підтверджується їх апробацією на всеукраїнських наукових конференціях, публікаціями у фаховому науковому виданні України та у періодичних виданнях, індексованих у Scopus і Web of Science Core Collection. Завдяки чіткій структурі дисертації, послідовності аналітичних блоків і системному зв'язку між теоретичними положеннями та практичними кейсами досягнуто цілісності дослідження й високого рівня його наукової аргументованості. Репрезентативна добірка прикладів – українські й зарубіжні сценічні проекти, театралізовані концерти, візуальні шоу, мистецькі перформанси – зумовлює глибину аналізу та прикладну актуальність.

У Висновках узагальнено результати дослідження, які розкривають сценічний дизайн театралізованих концертів як цілісну семіотичну структуру, в якій інтегруються візуальні, символічні та комунікаційні елементи для формування смислового простору сучасного видовища.

1. Семіотика у сценічному дизайні театралізованих концертів постає як багаторівнева система візуальних, аудіальних, кінетичних та інтерактивних знаків, яка формує комунікативну, естетичну та змістову основу концертної події. Ця система є не фоном дії, а структурованим середовищем смислотворення, в якому кожен елемент – світло, колір, форма, звук, рух, технологія – виконує знакову функцію. Сценічний дизайн працює як цілісна знакова система, у якій образотворчі, звукові, світлові, просторові та динамічні

компоненти взаємодіють не ізольовано, а як частини узгодженої структури значення. Сценічне середовище в такому випадку перетворюється на візуально-комунікативну систему, здатну передавати емоційні, концептуальні та культурні повідомлення за допомогою символів і знаків, які активізують глядацьке мислення. Цілісність семіотичної структури забезпечує можливість багат шарового сприйняття: один і той самий візуальний образ може сприйматися як естетичний жест, емоційний імпульс і культурний код одночасно. Глядач у такому просторі не лише інтерпретує, а й співдіє: його досвід, пам'ять, контекст стають частиною інтерпретаційного поля. Завдяки цьому театралізований концерт набуває розширеного семантичного виміру, у якому зміст не подається в готовому вигляді, а формується у взаємодії між елементами простору та аудиторією. Така модель комунікації посилює партисипативний потенціал сценічного дизайну й робить знакову структуру події гнучкою, відкритою до множинних прочитань.

2. Специфіка застосування семіотики в сценічному дизайні полягає у здатності інтегрувати візуальні, аудіальні, кінетичні та тактильні елементи в єдиний знаковий простір, у якому значення формуються не ізольовано, а у взаємодії. Сценографія театралізованих концертів перестає бути оформлювальним компонентом і функціонує як синтетична система, яка апелює до багатьох сенсорних рівнів сприйняття. Об'єднання зорового, слухового та тілесного каналів створює передумови для комплексної взаємодії глядача з подією – не лише як спостерігача, а як співучасника процесу творення значення. Семіотичні принципи дають змогу пов'язати колірні рішення з аудіальними посланнями, пластику виконавця з функцією світла, матеріальність об'єктів – з культурною пам'яттю. Наприклад, червоний колір сцени, синхронізований із ритмом барабанів та мапінгом пульсуючого серця, утворює комплексний образ загрози або напруження. Оксамит, метал і дерево – як тактильні матеріали – зчитуються як символи розкоші, індустріального світу або традиції, залежно від контексту. Завдяки такій інтеграції сценічний дизайн набуває ознак знакової мови, у якій смисл формується не на рівні окремого

елемента, а через взаємодію знаків у межах подієвого простору. У сучасному концертному дійстві елементи дизайну діють синхронно як семантична єдність, активуючи глядача до інтерпретаційної взаємодії та участі.

3. Символічний простір сценічного дизайну театралізованих концертів ґрунтується на принципах семантичного синтезу знакових елементів, що формують складну систему візуальної риторики. Символи в сценографії не існують окремо, а взаємодіють між собою у межах єдиної композиції. Їхня координація створює нові значення, які не зводяться до суми окремих візуальних одиниць. Такий синтез передає складні концепції, цінності чи ідентичності за допомогою просторово-образного мислення. Водночас просторове розміщення, взаємозв'язки, повтори чи контрасти символів формують метафоричні смислові ряди, які стають драматургічним ресурсом дизайну. Кольорова гама, геометричні композиції та реквізит у сценічному дизайні співіснують як елементи одного семіотичного наративу, взаємно посилюючи один одного і створюючи багатогранну смислову перспективу, що змінюється залежно від позиції глядача, контексту події та ритму музичної тканини концерту.

4. Сценічний дизайн театралізованих концертів початку ХХІ століття демонструє розширення семіотичних стратегій у контексті нових соціокультурних викликів, глобальних процесів і технологічних трансформацій. У сучасній концертній практиці фіксується зростання ролі візуального меседжу як автономного носія змісту. Знакові структури сценічного дизайну функціонують не лише як естетичний каркас події, а як інструмент суспільної комунікації, що фіксує й транслює значення у кризові періоди, під час війни чи соціальної мобілізації. Український контекст зосереджений на темах національного спротиву, ідентичності, культурної пам'яті. У таких проєктах вкорінюються фольклорні образи, архетипи, національно-культурні коди, які зчитуються миттєво і без вербалізації. Світовий контекст демонструє інші акценти: індивідуалізацію досвіду, гейміфікацію взаємодії, рефлексію над екологічною катастрофою,

постгуманістичні наративи. Глобально простежується тенденція до гібридності – поєднання медіа, жанрів, форматів, аудиторій. Сценічний дизайн дедалі частіше має партиципативний характер: інтерактивні системи, вбудовані у простір, дають змогу глядачеві впливати на візуальний сценарій (реакція сцени на рух, голос, присутність). Розвиваються мультимодальні рішення, де один і той самий символ репрезентується через кілька каналів одночасно – звук, світло, зображення, тіло. Це посилює афективну дію і створює ефект занурення. Семіотичні стратегії набувають гіперінтенсивного характеру – не просто подають символ, а повторюють його, наголошують, підсилюють на всіх рівнях композиції, створюючи щільне поле знакової взаємодії між подією і глядачем.

5. Застосування новітніх технологій у сценічному дизайні театралізованих концертів суттєво трансформує характер знакових систем, зокрема способи репрезентації, інтерпретації та участі глядача у візуальній взаємодії. Цифрові технології – відеоарт, лазерна анімація, проєкції, AR-об'єкти – дають можливість створювати сценічні образи, змінні в реальному часі, які реагують на драматургію, музичний ритм або рух виконавця. Один і той самий візуальний об'єкт набуває багатозначності, змінюючи своє смислове навантаження залежно від моменту події: зокрема, той самий знак може асоціюватися з агресією на початку виступу, а у фіналі – з очищенням, відродженням або пам'яттю. Символ втрачає статичну фіксованість і набуває контекстуальної гнучкості: його значення формується в процесі сценічного розгортання і не може бути зведене до одного коду. Глядач, у цьому процесі, виступає не як пасивний спостерігач, а як активний інтерпретатор, який зчитує зміни знакових форм у залежності від їх емоційної інтонації, просторового положення та технологічного оформлення. Сучасний сценічний дизайн функціонує як адаптивна система знаків у реальному часі, де символ виконує одночасно естетичну, концептуальну та ситуаційну функції. Змінність, реактивність, інтенсивність – основні параметри нового типу знаковості, який формується на межі дизайну, технології та сприйняття.

6. Семіотика визначена як структура, що забезпечує організацію значень у межах події через візуальні, аудіальні, просторові та мультимедійні компоненти. Символ – це елемент сценічного дизайну, який втілює культурно зчитувані смисли та працює у взаємозв'язку з контекстом події. Його значення залежить від композиції, емоційного наголосу, історичної або архетипної пам'яті. Сценічний дизайн – це система візуальних і просторових рішень, що продукує смисли на рівні світлових сценаріїв, колористики, геометрії, образів, ритмів і масштабів. Семіозис – це процес формування і розгортання значення в межах сценічного простору, тоді як символ – не фіксований образ, а культурно обумовлений і часозалежний смисловий маркер. Таке уточнення сприяє методичній точності при аналізі театралізованих подій. Семантика охоплює не лише пряме значення образів, а всі асоціативні, емоційні, історичні та культурні нашарування, які виникають у процесі взаємодії глядача з елементами дизайну. Театралізований концерт – це структура, в якій сценічний дизайн не лише оформлює простір, а виконує знакову функцію, впливаючи на зміст події та її прочитання.

7. Сценографічні рішення набувають нового звучання в умовах криз, соціальної мобілізації чи боротьби за національну ідентичність. Символи виходять за межі художнього образу і функціонують як елементи культурної пам'яті, засоби мітологізації досвіду, маркери історичного моменту. У театралізованих концертах, створених у контексті війни, сценічний простір фокусується на артикуляції спільного емоційного стану через знакові образи, які впізнаються без додаткового пояснення. Соняшник транслює багаторівневу метафору – від природного коду української землі до символу незламності, що набув глобальної репрезентації в медіа. Мапа України – як цілісна або контурна форма – зчитується як просторовий образ державності, її тіла, якому загрожує руйнування або яке захищене. Птах – як знак свободи, надії, повернення, душі загиблих – з'являється в сценічному дизайні як летючий елемент, світлова проекція або графічна абстракція. Колір пшениці, поєднаний із синім небом, використовують не лише як державний код, а як маркер ландшафту, до якого

апелює колективна емоційна пам'ять. Рушник – символ оберегу, дому, материнської любові – часто проектується як лінія, що розмежовує сцени, або з'являється як принт на костюмах. Чорний прямокутник або лінія кордону застосовуються як сценічні маркери відсутності, втрати, розриву. Світло виконує ритуальну функцію – імпульси, затемнення, блимання, спрямовані пучки або розсіяне сяйво апелюють до стану дотику, внутрішнього світла, колективної молитви. Нотний стан як графічна сітка перетворюється на просторовий каркас сценічної події, а окремі ноти – на послання, зашифроване в дизайні. Сценічний простір у таких концертах структурується як візуальний текст, де кожна знакова одиниця – не випадкова стилізація, а частина узгодженої системи пам'яті. Це допомагає формувати середовище діалогу, в якому візуальна мова сценічного дизайну резонує з глядацьким досвідом – і несе не лише естетичне, а громадянське, культурне й емоційне навантаження.

8. Сценічний дизайн театралізованого концерту функціонує як результат синергії дій дизайнера, режисера та інших учасників творчої групи, які формують знакову систему засобами просторових, візуальних і аудіальних рішень. Створення сценічного дизайну – це не лише технічна реалізація ідей, а координація багатьох семіотичних шарів. Кожен візуальний елемент (світло, колір, рух, об'єкти, костюми) виконує функцію означення, а режисерська логіка узгоджує ці значення у відповідності до художньої інтенції. Сценографія перетворюється на складну конструкцію смислів, у якій значення народжується у взаємодії між усіма елементами дизайну. Важливими складовими цього процесу є також вибір матеріалів, конструктивних рішень, сценарних ритмів, які прямо впливають на значення візуального образу. Таким чином, смисли народжуються не лише в образі, а й у фізичній присутності об'єкта на сцені, у його змінності, освітленні, темпоритмі та взаємодії з перформером.

9. Театралізований концерт – повноцінний комунікативний акт, у якому сценічний дизайн виконує функцію самостійного смислотворчого чинника нарівні з музикою, текстами й перформативними жестами. Сценічний дизайн не супроводжує дію, а створює паралельний пласт

комунікації, що функціонує за законами візуального нарративу. Просторові, світлові, колористичні, матеріальні, графічні та динамічні елементи організовуються у візуально-знакову структуру, яка формує зміст події незалежно від вербального рівня. Ця структура не ілюструє текст або музику, а створює власний логічний, емоційний і семантичний горизонт. Зміст, що передається через дизайн, формується візуальними кодами, композиційними акцентами, кольоровими домінантами, інтенсивністю світла, масштабом сцени, фактурою матеріалів, ритмом змін і пауз. Один лише темний порожній простір із фіксованою точкою світла може означати втрату, молитву, концентрацію або відчай – залежно від контексту. Глядач інтерпретує такі знаки через власний емоційний і культурний досвід, що перетворює дизайн на інструмент співтворення значення. Особливо виразно ця функція проявляється у проєктах, створених в умовах суспільних потрясінь або воєнного стану. У таких подіях сценографія перетворюється на візуальну риторику національної солідарності, історичної пам'яті та культурного спротиву. Символи – мапа України, птах, рушник, нота, світловий промінь, колір пшениці – набувають сили самостійних повідомлень. Дизайн не лише формує художній простір, а й надає події громадянської ваги, стає візуальним аргументом, який впливає на глядача емоційно, етично й естетично. У такій моделі театралізований концерт функціонує як поліфонічна структура, у якій дизайн – не допоміжний елемент, а повноцінний комунікатор, що формує зміст і діалог між подією та публікою.

10. Методологічне осмислення семіотики сценічного дизайну здійснено в контексті міждисциплінарного підходу, що поєднує інструменти дизайну, сценографії, культурології та семіотики візуального мистецтва. Дослідження семіотики сценічного дизайну здійснено не як стилістичний або технічний аналіз, а як вивчення системи знаків у межах культурної події. Такий аналіз потребує об'єднання теоретичних засад кількох дисциплін:

– дизайн забезпечує категоріальний апарат для розгляду композиції, форми, структури, матеріалу та їхнього емоційного потенціалу;

– сценографія дає змогу аналізувати функцію простору, світла, кольору в драматургії події;

– культурологія дає можливість осмислювати знаки як культурні коди, пов'язані з ідентичністю, пам'яттю, цінностями;

– семіотика візуального мистецтва фокусує увагу на механізмах означення, смислотворення, інтерпретації та глядацької участі.

Міждисциплінарний підхід забезпечує об'ємне бачення феномену: сценічний дизайн не розглядається як допоміжний елемент події, а як складна знакова система, що функціонує в культурному, художньому й комунікативному вимірах. Такий підхід дає змогу поєднати практику дизайну з глибоким аналітичним осмисленням функціонування знаків у сценічному середовищі. Отримані результати можуть бути використані у проектуванні сценічного середовища театралізованих концертів, при розробці візуальних концепцій, створенні партисипативних сценаріїв взаємодії з глядачем, а також у методичних матеріалах з дизайну сценічного мистецтва.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Основні положення та висновки дисертації висвітлено у 15 наукових працях. Серед яких: 1 стаття у науковому фаховому виданні України, 2 статті у періодичних наукових виданнях, включених до наукометричних баз Scopus та Web of Science Core Collection, 12 праць апробаційного характеру.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу МОН України № 1220 від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Стаття у науковому фаховому виданні України

1. Вакуленко, Д. Ю. Українська символіка в дизайні сценічних проєктів періоду війни. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*. 2023. № 6 (1). С. 131–141. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-7951.6.1.2023.279069>.

Статті у періодичних наукових виданнях, включених до наукометричних баз

Scopus та Web of Science Core Collection

2. Kucher R., Vakulenko D., Boiko V., Roman R., Dokolova A. Problems of the Crisis of Spatial Design of Art Events in Conditions of Military Aggression (Ukrainian Experience). *Convergences – Journal of Research and Arts Education*. 2024. Vol. 17. № 33. P. 185–200. DOI: <https://doi.org/10.53681/c1514225187514391s.33.238>.

Здобувачем обгрунтовано систематизацію підходів до інтеграції традиційних українських елементів у сучасний дизайн простору мистецьких подій.

3. Ilnitska O., Kucher R., Vakulenko D., Boiko V., Pratskov R. The identity of stage design as a component of Ukrainian culture of the 21st century. *New Design Ideas*. 2024. Vol. 8. № 3. P. 641–655. DOI: <https://doi.org/10.62476/ndi83641>.

Здобувачем здійснено аналіз впливу соціокультурних трансформацій і воєнних подій на еволюцію сценічного дизайну в українських театральних постановках.

Опубліковані праці апробаційного характеру

4. Вакуленко Д. Ю. Сценічний дизайн театралізованих концертів як явище художньої культури. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. аспірантів, здобувачів, магістрів, м. Київ, 8–9 квіт. 2022 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. С. 34–37.

5. Вакуленко Д.Ю. Семіотика у сценічному просторі театру: концептуально-методологічний аспект. *Актуальні дискурси мистецтва естради: традиції та європейська інтеграція* : матеріали III Всеукр. наук. конф. наук.-педагог. працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів, магістрантів та студентів, м. Київ, 21 квіт. 2022 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. С.74–78.

6. Вакуленко Д.Ю. Особливості сценічного дизайну театралізованого концерту у контексті культурно-мистецького життя України. *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір* : матеріали VI Всеукр. наук. конф. молодих вчених, аспірантів та магістрантів, м. Київ, 3 листоп. 2022 р. Київ, 2022. С. 169–170.

7. Вакуленко Д.Ю. Театральна творчість Оскара Шлеммера та її роль у сучасному розумінні дизайну сценічного простору. *Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 10 лист. 2022 р. Київ : Вид. центр НАКККіМ, 2022. С. 244–246.

8. Вакуленко Д.Ю. Символізм творчості Флоріана Відера та його роль у сценічному дизайні пісенного конкурсу Євробачення. *Молодіжна наука КНУКіМ – 2022. Культурно-мистецька освіта у викликах часу* : матеріали Всеукр. звіт. наук.-практ. конф., м. Київ, 24–25 лист. 2022 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. С.65–66.

9. Вакуленко Д.Ю. Сучасне мистецтво дизайну театральної сцени: семіотичні інтерпретації. *Мистецтво і дизайн у XXI столітті: конвергенція форм і сенсів* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 8 груд. 2022 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. С. 53–57.

10. Вакуленко Д.Ю. Семіотика символу вогню в дизайні сценічного простору театралізованих концертів. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. аспірантів, здобувачів, магістрів, м. Київ, 7–8 квіт. 2023 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2023. С.74–77.

11. Вакуленко Д.Ю. Символіка кольору у сценічному дизайні театралізованих концертів. *Національна модель українського дизайну. До 150-річчя з дня народження Василя Кричевського* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 20–21 квіт. 2023 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2023. С.195–203.

12. Вакуленко Д.Ю. Роль символів у створенні наративної структури сольного концерту. *Актуальні дискурси мистецтва естради: традиції та*

європейська інтеграція : матеріали III Всеукр. наук. конф., м. Київ, 21 квіт. 2023 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2023. С.166–170.

13. Вакуленко Д.Ю. Семіотика в сценічному дизайні Glass Spider Tour Девіда Боуї як джерело натхнення для сценічних постановок світових попзірок. *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір* : матеріали VII Всеукр. наук. конф. молод. вч., асп. та магістран., м. Київ, 2 лист. 2023 р. Київ : Вид. центр НАКККіМ, 2023. С. 213–214.

14. Вакуленко Д.Ю. Сучасні образні прийоми в сценічному просторі театралізованого концерту. *Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 9 лист. 2023 р. Київ : Вид. центр НАКККіМ, 2023. С. 229–231.

15. Вакуленко Д.Ю. Символ та метафора у сценічному просторі театралізованого концерту. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Київ, 12–13 квіт. 2024 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2024. С. 92–95.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень, наведених у дисертації, оприлюднені на всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях: Всеукраїнська науково–практична конференція «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі» (Київ, 2022, 2023, 2024), Всеукраїнська науково-практична конференція «Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство» (Київ, 2022, 2023), Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво і дизайн у XXI столітті: конвергенція форм і сенсів» (Київ, 2022), Всеукраїнська науково-практична конференція «Національна модель українського дизайну. До 150-річчя з дня народження Василя Кричевського» (Київ, 2023), Всеукраїнська звітна науково-практична конференція «Молодіжна наука КНУКіМ – 2022. Культурно-мистецька освіта у викликах часу» (Київ, 2022), Всеукраїнська наукова конференція «Актуальні

дискурси мистецтва естради: традиції та європейська інтеграція» (Київ, 2022, 2023), Всеукраїнська наукова конференція «Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір» (Київ, 2022, 2023).

Загальний висновок:

Вважати, що дисертаційна робота Кучер Дарини Юріївни «Семіотика у сценічному дизайні театралізованих концертів», подана на здобуття ступеня доктора філософії, повністю відповідає вимогам МОН України, які висуваються до дисертацій, поданих на здобуття ступеня доктора філософії, а саме Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) та наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлень дисертації». Рекомендувати дисертаційну роботу Кучер Дарини Юріївни «Семіотика у сценічному дизайні театралізованих концертів», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 «Дизайн», до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на міжкафедральному
засіданні

кандидат соціологічних наук, доцент

Наталя УДРІС-БОРОДАВКО

Підпис _____	
Начальник ВК _____	
“ ” _____	